МИТНИЧЕСКА хроника

Брой 1/2024 г.

- ПРЕЗ 2024 Г. БЪЛГАРСКИТЕ МИТНИЦИ ОТБЕЛЯЗВАТ 145 ГОДИНИ ОТ СЪЗДАВАНЕТО СИ
- НА 03.06.2024 Г. БЕ ВНЕДРЕНА ФАЗА 3 НА СИСТЕМАТА ЗА КОНТРОЛ НА ВНОСА 2 (СКВ2)
- 7 ОТЛИЧИЯ ОТ NCA ЗА ЕФЕКТИВНА РАБОТА ПО ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ КОНТРАБАНДАТА НА МАЛКИ ЛОДКИ И ВАЛУТА
- ПРИЛАГАНЕ НА ПРИНЦИПИТЕ НА „ИНТЕЛИГЕНТНИ ГРАНИЦИ“ НА ПРИСТАНИЩА ОТ СРЕДНА ГОЛЕМИНА

МИТНИЧЕСКА хроника

В БРОЯ:

ГОДИШНИНИ

4 ПРЕЗ 2024 Г. БЪЛГАРСКИТЕ МИТНИЦИ ОТБЕЛЯЗВАТ 145 ГОДИНИ ОТ СЪЗДАВАНЕТО СИ

6 70 ГОДИНИ ДУНАВ МОСТ ПРИ РУСЕ

7 ОЛАФ ОТБЕЛЯЗА 25 ГОДИНИ

7 SELEC ПРАЗНУВА СВОЯТА 25-ТА ГОДИШНИНА

НОВИНИ

8 7 ОТЛИЧИЯ ОТ NCA ЗА ЕФЕКТИВНА РАБОТА ПО ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ КОНТРАБАНДАТА НА МАЛКИ ЛОДКИ И ВАЛУТА

РАЗВИТИЕ

10 НА 03.06.2024 Г. БЕ ВНЕДРЕНА ФАЗА 3 НА СИСТЕМАТА ЗА КОНТРОЛ НА ВНОСА 2 (CKB2)

13 ПРИЛАГАНЕ НА ПРИНЦИПИТЕ НА „ИНТЕЛИГЕНТНИ ГРАНИЦИ“ НА ПРИСТАНИЩА ОТ СРЕДНА ГОЛЕМИНА

КАРИЕРА

19 ВЪЗМОЖНОСТИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРИ ДИГИТАЛИЗАЦИЯ НА МИТНИЦИТЕ

23 НАШИТЕ ГЛАВНИ ГЕРОИ – МИТНИЧЕСКИТЕ КУЧЕТА

Издава: Агенция „Митници“, Списание „Митническа хроника“, година I (XXIX), ISSN 2815-3200

Адрес: 1202 София, ул. „Г. С. Раковски” 47, тел.: (02) 9859 4210, pr@customs.bg

Директор на Агенция „Митници“: Георги Димов

Снимки: Агенция „Митници“, Интернет, Unsplash, Pexels

Главен редактор: Вяра Генова

Отговорен редактор на броя: Катя Куцарова

По броя работиха: Сашка Виденова, Радина Христова, Катя Куцарова

Предпечат: Илиян Германов

Списанието се издава онлайн и се разпространява безплатно чрез www.customs.bg

Броят е приключен редакционно на 18.07.2024 г.

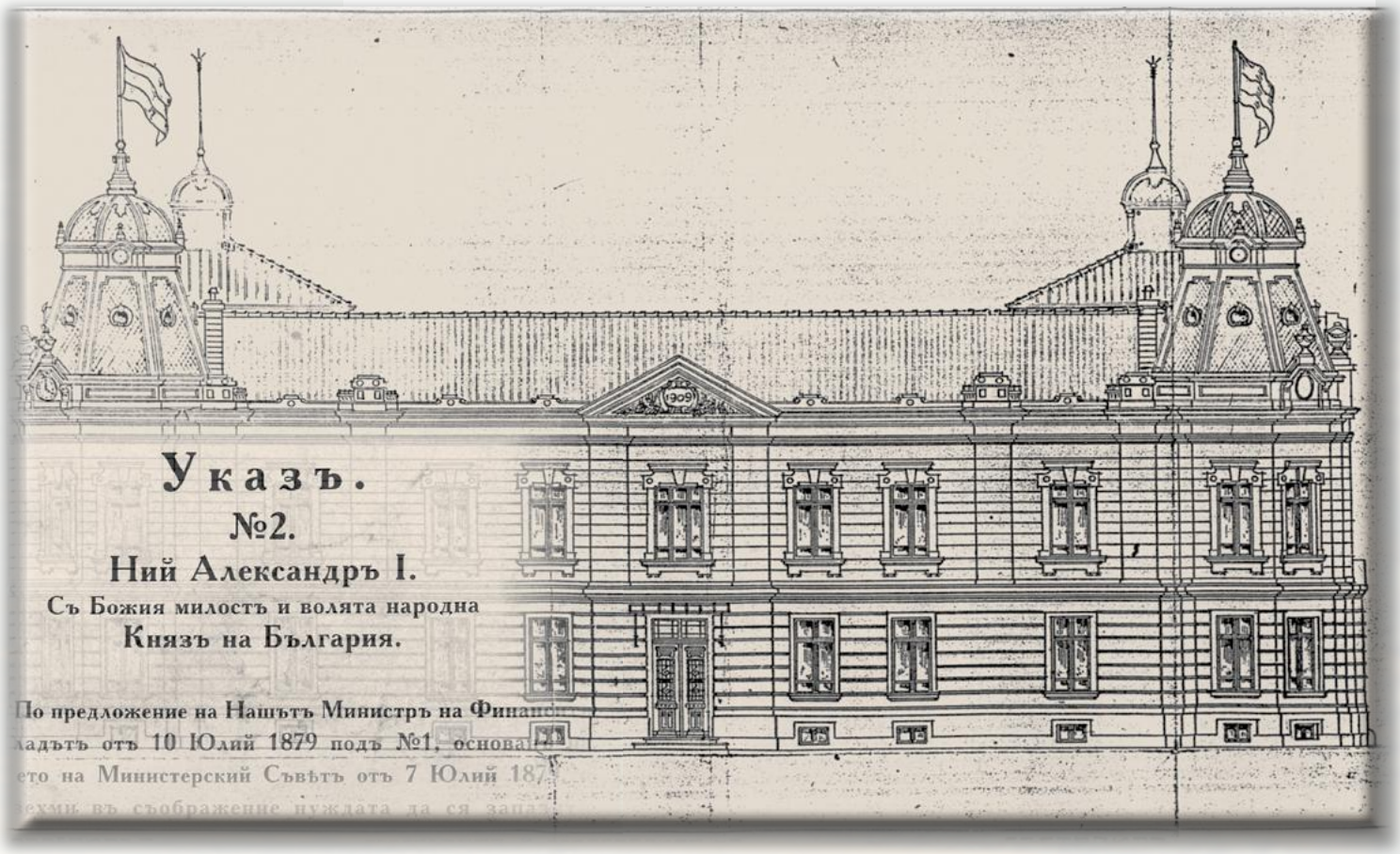
Уважаеми колеги и читатели,

Първият брой на списание „Митническа хроника“ за 2024 г. идва по-късно от обикновено, в разгара на лятото, но за сметка на това обобщава две интересни насоки – умните граници през гледните точки на СМО, ЕК и Агенция „Митници“, както и през заключенията на студентите от Свищовската академия.

И докато едната част от списанието е посветена на технологичното бъдеще, то другата част се концентрира върху честванията на поредица годишнини. Най-значимата за нас естествено е честването на 145 години български митници. Отбелязваме още няколко годишнини – тази на Школата за митнически кучета, на ОЛАФ, на SELEC, както и на Дунав мост – Русе, като всеки път търсим българската следа и поуките от историята за напред.

Приятно четене!

Екип на МХ

ПРЕЗ 2024 Г. ОТБЕЛЯЗВАМЕ

145 години Български Митници

На 7 юли българската митническа администрация чества професионалния си празник, както и 145 години от създаването на първите митници след Освобождението на България.

„През годините българската митническа администрация е преминала през много исторически промени – от първия Закон за митниците до наши дни, когато сме част от Митническия съюз на ЕС. Но мисията на митническата администрация е неизменна и ще остане такава – да защитава интересите на държавата, обществото и икономиката на България и на ЕС. В периоди на трансформации тази мисия е още по-отговорна, защото дейността на приходните администрации е определяща за финансовата стабилност и за просперитета на държавата.

Вярвам във високия професионализъм на българската митническа администрация и съм убеден, че Агенция „Митници“ ще се справи с новите цели и предизвикателства. Благодаря на всеки от Вас, който с енергия и компетентност изпълнява своите задачи!“ се казва в поздравлението до служителите от директора на Агенция „Митници“ Георги Димов.

Датата 7 юли остава в институционалната памет на българската митническа администрация. С решение №685/10.09.2015 г. на Министерски съвет този ден се отбелязва като официален професионален празник на митническия служител в България.

Празникът беше отбелязан с честване в района на Троян, организирано от ТД Митница Русе, на което присъстваха както ръководството на Агенцията, така и ръководният състав на ЦМУ и част от ръководството на НАП.

Румен Спецов, изпълнителен директор на Националната агенция за приходите, лично уважи честването на 145 години от създаването на митническата администрация и поздрави ръководството и служителите на Агенция „Митници“, като отбеляза в речта си: „В сърцето на Балкана, именно тук, където се е зараждала идеята за свобода, да отпразнуваме 145 години от създаването на Агенция „Митници“ е рядък шанс и голяма чест.“. Той напомни и, че: „Ако с Указ номер 1 на княз Александър I Батенберг през далечната 1879 г. се е формирала държавността със създаването на 6 министерства, то непосредствено след това, с Указ № 2, е създадена вашата прекрасна агенция“. От името на НАП Румен Спецов поднесе и специален подарък – сребърна монета, изобразяваща птицата царски орел, изсечена в ограничен тираж от Монетния двор, като пожела на Георги Димов и всички митнически служители здраве, успех и удовлетворение в личните и професионални дела.

ОТ ИСТОРИЯТА

С Указ №2 на княз Александър I Батенберг на 7 юли 1879 г. са учредени митниците и митарствените пунктове на Княжество България. В указа е записано, че основната задача на новосъздадената институция е „да се запазят интересите на Княжеството”. Този управленски акт се случва веднага след назначаването на първото българско следосвобожденско правителство с Указ №1 от 5 юли.

След Освобождението в митниците работят редица именити българи, сред които са Захари Стоянов, Никола Обретенов и други. През първите си години митническата администрация преминава множество трансформации, свързани с промяна на границите, утвърждаване на правила, формиране на нови логистични маршрути и на административен капацитет. Последващите промени в митниците следват историческите периоди в изграждането на съвременна България и дават отражение върху структурата и организацията на работа.

Повече за историята на митниците можете да прочетете в рубриката За нас – История на митниците.

ЗА ГОДИШНИНАТА

По традиция по повод годишнината беше обновена историческата експозиция в ЦМУ, както и беше преиздадена книгата „История на българските митници“. За първи път книгата беше публикувана и на сайта в цялост във варианта „флипбук“. Обновена беше и категорията на интернет страницата, както и в края на миналата година беше издаден специален календар. Специално за годишнината беше осъвременен и историческият филм за митниците, който беше представен и на международна конференция, организирана от ОЛАФ в контекста на честванията на специални годишнини, както и като послание към служителите за активност и увереност в изпълнението на мисията на митниците във вечно променящата се среда.

70 ГОДИНИ ДУНАВ МОСТ ПРИ РУСЕ

На 20 юни 1954 г официално е открит първият мост между България и Румъния, между градовете Русе – Гюргево. Съоръжението е изградено за рекордно кратко време от 2 години и 3 месеца. Дължината на съоръжението е 2,8 км, минава на височина от 30 метра над водата. Изграден е на 2 нива – за влакове и автомобили. Средната част на моста може да се повдига и да пропуска големи кораби. Има дължина от около 500 км. Архитектурата на моста е на архитект Георги Овчаров, а художественото оформление – порталите на българския и румънския бряг, както и орловите глави по неговата дължина, са дело на украинския скулптор Михайло Парашчук.

Мостът остава единствен до 2013 г. когато е пуснат в експлоатация и мостът, който свързва Видин и Калафат. 70 години след откриването му мостът при Русе ще бъде основно ремонтиран и от Българска страна. На 10 юли официално беше даден стартът на реконструкцията, която е възложена и се ръководи от АПИ.

За осем години през Дунав мост са преминали близо 11 млн. превозни средства, показва статистиката. Потокът от преминаващи автомобили през съоръжението се увеличава ежегодно. Според статистиката, ако през 2016 г. през Дунав мост са преминали 1 186 307 превозни средства, от които 549 803 са товарните автомобили, то за миналата година техният брой е бил 1 729 668, като товарните автомобили са 954 082.

За последните осем години – от 2016-а до 2023-а година, през Дунав мост 1 в двете посоки са преминали общо 10 808 846. От тях 5 761 418 са товарните автомобили.

Само за първите пет месеца от тази година броят на превозните средства е 685 799. От тях 407 107 са товарните автомобили.

ОЛАФ ОТБЕЛЯЗА 25 ГОДИНИ

На 1 юни се навършиха 25 години от създаването на ОЛАФ. По повод годишнината генералният директор на OLAF Виле Итала коментира„Днес е едновременно момент да погледнем назад с гордост към нашите постижения и време да погледнем напред в бъдещето. Показахме, че инвестирането в борбата с измамите се отплаща – за всяко евро, което струват операциите на OLAF, проследихме поне 10 евро, които да бъдат възстановени в бюджета на ЕС“.

Първият европейски орган за борба с измамите – UCLAF – е създаден през 1987 г. като част от Генералния секретариат на Европейската комисия. Той работи заедно с националните отдели за борба с измамите и осигурява координацията и помощта, необходими за справяне с транснационалните организирани измами. След събитията, които доведоха до оставката на комисията Сантер заради обвинения в корупция, се появи необходимостта от нов разследващ орган с по-големи правомощия и независимост. Така OLAF поема управлението от UCLAF през 1999 г. с правомощия, които включват разследвания в рамките на институциите на ЕС. Регламенти 1073/1999 и 1074/1999 относно разследванията, провеждани от Европейската служба за борба с измамите, влязоха в сила на 1 юни 1999 г. Акронимът OLAF идва от името на Службата на френски: Office européen de lutte antifraude.

Като част от събитията около отбелязването на 25-годишнината, ПР мрежата на ОЛАФ посвети част от годишната си конференция на обсъждане на добри практики при такива събития.

SELEC СЪЩО ПРАЗНУВА 25-ТА ГОДИШНИНА

SELEC празнува 25-ата си годишнина с различни събития, провеждани през цялата 2024 г.

Центърът за правоприлагане в Югоизточна Европа (SELEC) е правоприлагаща международна организация, основана на договори, която обединява ресурсите и експертния опит на полицията и митническите органи, които обединяват усилия в борбата с трансграничната организирана престъпност в Югоизточна Европа.

SELEC, като наследник на SECI Center, основан през 1999 г., е създаден, за да предоставя подкрепа на своите 11 държави-членки (Република Албания, Босна и Херцеговина, Република България, Република Гърция, Унгария, Република Молдова, Черна гора, Република Северна Македония, Румъния, Република Сърбия и Република Турция), за подобряване на координацията в предотвратяването и борбата с престъпността, включително транснационалната тежка и организирана престъпност.

По повод 25-ата си годишнина SELEC организира конкурс за лого, спечелен от служителят на МВР Димитър Табаков.

7 ОТЛИЧИЯ ОТ NCA ЗА ЕФЕКТИВНА РАБОТА ПО ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ КОНТРАБАНДАТА НА МАЛКИ ЛОДКИ И ВАЛУТА

Агенция „Митници“ бе удостоена със седем индивидуални отличия на генералния директор на Националната агенция по борба с престъпността на Обединеното кралство (NCA). Наградите бяха присъдени заради ефективната работа на митническата администрация по предотвратяване на контрабандата на така наречени „малки лодки“ и оборудване за тях, както и за ефективно противодействие на трафика на недекларирана валута.

Отличията на българския екип бяха връчени на тържествена церемония в Лондон на 21 юни 2024 г. от генералния директор на NCA Греъм Бигар. С индивидуални награди бяха удостоени директорът на Агенция „Митници“ Георги Димов, заместник-директорът Пламен Павлов, началникът на отдел „Борба с наркотрафика“ Стефан Бакалов, както и още четирима експерти от дирекция „Митническо разузнаване и разследване“, които активно работят по темата за така наречените „малки лодки“.

„Приносът на Агенция „Митници“ и на МВР в лицето на ГД „Гранична полиция“ е в това да предотвратим преноса на надуваеми „малки лодки“, които се използват за трафик на мигранти през Ламанша“, обясни пред журналисти след церемонията по награждаване Георги Димов, директор на Агенция „Митници“ и допълни, че Агенция „Митници“ има дългогодишни отношения на изключително високо ниво с NCA.

България е била един от основните коридори за тези малки лодки, но след активните действия от страна на Агенция „Митници“ този път не се използва с такъв интензитет, уточни още Димов и допълни, че бдителността на всички граници остава. „В митниците работят невероятни служители с дългогодишен опит, които знаят, могат и искат да работят за постигане на резултатите, формулирани от Министерство на финансите“, заключи директорът на Агенция „Митници“.

През миналата година Агенция „Митници“ е установила валута с левова равностойност около 42 млн. лв., за които е направен опит да се пренесат без да бъдат декларирани в посока от Западна Европа към трети държави и за които се подозира, че са от незаконна дейност, обясни заместник-директорът на Агенция „Митници“ Пламен Павлов, който също отбеляза активното взаимодействие и изказа благодарност към партньорите. NCA подпомагат българските митници с обучение и техническа помощ, допълни той.

Стефан Бакалов, началник отдел „Борба с наркотрафика“, коментира след церемонията по награждаване, че отличието е признание и мотиватор за всички служители, които са работили по казусите с малките лодки и недекларираната валута.

Британските власти отчитат, че предпочитан начин за нелегален превоз на мигранти от Европейския съюз към Великобритания през Ламанша е чрез използването на такъв тип „малки“ надуваеми лодки, които са предвидени за десетина пасажери, но с тях действително се превозват десетки мигранти наведнъж. Престъпните групи, организиращи трафика, купуват евтини, но и некачествени лодки, произведени извън Европейския съюз, които често не отговарят на стандартите за безопасност. Това, заедно с претоварването на плавателните съдове, е причина за множество инциденти със смъртни случаи на онези, които предприемат опасното прекосяване на Ламанша.

В отговор на проблема българските митнически и гранични власти предприеха засилен контрол, както и чрез правомощията на директора на Агенция „Митници“ беше издадена заповед за ограничаване на входните точки, през които е разрешено да се извършва вноса на такива лодки. По този начин бяха прекъснати най-честите маршрути за легални доставки, като при опит за легален внос през някои от забранените пунктове, стоките не се допускат в ЕС и се връщат към изпращащата държава, а при опит за контрабанден внос лодките, двигателите и оборудването за тях се задържат.

По този начин от август миналата година при опити за контрабанда Агенция „Митници“ е задържала 92 надуваеми лодки; 25 извънбордови двигатели за лодки и 164 дъна, помпи и спасителни жилетки, предназначени за тях. Отделно от това на територията на ЕС не са допуснати 15 надуваеми лодки, 37 извънбордови двигатели за лодки и 710 пластмасови ръчни помпи, за които е направен опит за деклариране. Според изчисления на британските ни партньори задържаното от българските митници до този момент оборудване е нанесло щета на престъпните групи за над 5 милиона евро.

За последните 20 дни на ГКПП „Капитан Андреево“ са задържани две пратки с общо 20 надуваеми лодки. 16 от лодките са открити в резултат на предотвратен опит за контрабанда. 4 от лодките са задържани при опит за митническа измама като е направен опит да бъдат декларирани под неправилен тарифен код.

Наред с това чрез обмен на информация, започващ от България, до различни места в ЕС се проследяват вериги на доставки на лодки и оборудване.

Отличието на генералния директор на NCA е една от най-високите награди на Агенцията, която се връчва както на служители, така и на външни лица за изключителни заслуги по конкретен случай или в дадена област. Наградата, придружена от грамота, е във вид на плакет-монета с изображения, символизиращи добродетели като храброст, бдителност, истина, лоялност и способност за преодоляване на предизвикателствата.

НА 03.06.2024 Г. БЕ ВНЕДРЕНА ФАЗА 3 НА СИСТЕМАТА ЗА КОНТРОЛ НА ВНОСА 2 (СКВ2)

Новата усъвършенствана система СКВ2 за получаване на предварителна информация за товарите, които се въвеждат или преминават транзитно през територията на ЕС подпомага прилагането на новия общоевропейски регулаторен режим за митническа безопасност и сигурност на ЕС, насочен към по-добра защита на единния пазар и гражданите на ЕС. СКВ2 бе реализирана на три фази, в зависимост от вида транспорт и участниците във веригите за доставка на стоките.

Фаза 3 разширява обхвата на използване на единната за целия Европейски съюз система, след като подаването на предварителна информация за товарите стартира първо при въздушния транспорт на два етапа – през 2021 г. – за пощенски и куриерски пратки по въздух, а през март 2023 г- за всички въздушни товари.

При сега въведената трета фаза Фаза 3 се обхваща подаване и обработка на предварителна информация и за останалите видове транспорт – морски, речен, шосеен и железопътен.

Стартирането на СКВ2 фаза 3 се извърши синхронизирано във всички държави членки, на ниво ЕС, на 03.06.2024 г. в 12:00 ч. СЕТ. Само за час прекъсване системата беше въведена в експлоатация без затруднения за икономическите оператори.

С това БМА, по отношение на Системата за контрол на вноса 2, изпълнява напълно заложения план на ниво ЕС за модернизация на информационните системи, произтичащ от Решение № 70/2008/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно безкнижна среда в митниците и търговията и управлявана чрез Многогодишния стратегически план (MASP – Multi-Annual Strategic Plan) на Европейската комисия и Работната програма към Митническия кодекс на Съюза (UCC WP).

КОГА ЗАПОЧВА РЕАЛНОТО ПОДАВАНЕ НА ДАННИ

Към момента все още икономическите оператори не са започнали да подават ОДВ за морски, речен, шосеен и ЖП транспорт. Подаването на данни от тях към фаза 3 на СКВ2 ще започне на три етапа в зависимост от вида транспорт и ролята на конкретния икономически оператор. Първи ще се включат морските превозвачи и превозвачите по вътрешни водни пътища (стъпка 1), след това превозвачите по море и по вътрешни водни пътища, подаващи на равнище хаус (стъпка 2), и накрая автомобилните и железопътните превозвачи (стъпка 3).

Стъпките са разписани в РЕШЕНИЕ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ (ЕС) 2023/2879 НА КОМИСИЯТА от 15 декември 2023 г. за създаване на работна програма относно разработването и въвеждането на електронните системи, предвидени в Митническия кодекс на Съюза.

КАКВО ПРЕДСТАВЛЯВА ICS2

ICS2 представлява широкомащабна система за предварителна информация за товарите, при която митническите администрации ще получават информация за товара преди пристигането му. По този начин митниците ще могат управляват по-добре риска като селектират предварително кои товари следва да бъдат проверени щателно. В същото време тази система улеснява законната търговия, тъй като изрядните икономически оператори ще преминават по-бързо митнически контрол. От техническа гледна точка новата IT-система ICS2 представлява централна компонента, която е свързана с национални компоненти. За България ICS2 черпи информация чрез системата за регистрация на икономическите оператори, а генерираните от централната компонента данни, натрупани в централно хранилище, се използват от приложенията за анализ на рискова информация в Агенция „Митници“. Тази свързаност бе изградена в рамките на два проекта („Надграждане на основните системи на Агенция "Митници" за предоставяне на данни и услуги – БИМИС (фаза 2)“ и „Надграждане на основните системи на Агенция "Митници" за предоставяне на данни и услуги – БИМИС (фаза 3)“), осъществени с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

IT-системата подкрепя прилагането на този нов регулаторен режим за митническа безопасност и сигурност, насочен към по-добра защита на единния пазар и гражданите на ЕС. Чрез този режим ще се събират данни за всички стоки, влизащи в ЕС преди пристигането им. Икономическите оператори ще трябва да декларират данни за безопасност и сигурност в ICS2 чрез Обобщена декларация за въвеждане.

Предварителната информация за товарите и анализът на риска ще позволят ранно идентифициране на заплахите и ще помогнат на митническите органи да се намесят в най-подходящия момент от веригата на доставки. ICS2 въвежда по-ефективни и ефикасни способности на ЕС за митническа сигурност и безопасност, които:

- увеличават защитата на гражданите на ЕС и вътрешния пазар срещу заплахи за сигурността и безопасността;
- позволяват на митническите органи на ЕС да идентифицират по-добре високорисковите пратки и да се намесят в най-подходящата за проверка точка от веригата на доставки;
- подкрепят пропорционалните и целенасочените митнически мерки на външните граници в сценарии за реагиране при кризи;
- улесняват трансграничното освобождаване за законна търговия;
- опростяват обмена на информация между икономическите оператори и митническите органи на ЕС.

За периода на въвеждане на трите фази на СКВ2 промяната засегна поетапно всички икономически оператори, участващи в обработката, доставката и транспортирането на товари, експресни или пощенски пратки като например:

- Пощенски оператори в рамките на/извън ЕС
- Експресни куриери
- Въздушни товарни превозвачи
- Логистични компании за спедиция на товари
- Крайни получатели, установени в ЕС (за стоки, получени чрез морски транспорт)
- Морски, железопътни и автомобилни превозвачи
- Техни представители ICS2 косвено ще засегне всички производители, износители и лица извън ЕС, които желаят да изпращат стоки до или през ЕС.

След пълното въвеждане на системата се очаква годишно в ЕС да бъдат подавани данни за между 650 млн. и 1 млрд. пощенски пратки, над 50 млн. експресни пратки и над 300 млн. подавания за стоки, превозвани с въздушен, морски, автомобилен и железопътен транспорт.

КАКВО НАДГРАЖДА ICS2

С въвеждането на трите фази на СКВ2 поетапно започват да се прилагат всички разпоредби на Митническия кодекс на Съюза, делегираният регламент, и регламента за изпълнение по отношение на въвеждането на стоки на митническата територия на Съюза и в частност разпоредбите, свързани с подаването на обобщена декларация за въвеждане.

Така например се създава възможността данните за обобщената декларация за въвеждане да се предоставят чрез подаването на повече от един набор данни. Започва и пълно прилагане на разпоредбите за Анализ на риска по отношение на обобщените декларации за въвеждане. Също така ICS2, за разлика от предходната система ICS1, въвежда изискването при въздушен транспорт данни за обобщената декларация за въвеждане да се подават преди натоварването на пратката на транспортното средство.

Въвежда се и изискването за подаване на Уведомление за пристигане на плавателен съд или на въздухоплавателно средство.

Въвеждането на ICS2 дава възможност за извършване на споделен анализ на риска на ниво ЕС, с което се подобрява сътрудничеството и комуникацията за управление на риска между митническите органи в реално време. ICS2 обхваща и подаването на Обобщени декларации за въвеждане (ОДВ) за куриерски и пощенски пратки, включително и стоки в пратки, чиято действителна стойност не надхвърля 22 EUR.

С въвеждането на ICS2 се постига подобряване на качеството на данните, попълвани в ОДВ. В ICS2 сетовете от данни, които се подават са различни за различните видове транспорт в съответствие с изискванията за данни, заложени в ревизираното Приложение Б към Делегиран регламент на Комисията (ЕС) 2015/2446 и към Регламент за изпълнение (ЕС) 2015/2447 на Комисията.

Решение № 70/2008/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно безкнижна среда в митниците и търговията е основополагащият документ, от който произтича инициативата „Електронни митници“, чиято реализация се управлява чрез инструментите Многогодишен стратегически план (MASP – Multi-Annual Strategic Plan) на Европейската комисия и Работната програма към Митническия кодекс на Съюза (UCC WP). С чл. 1 на Решение № 70/2008/ЕО се въвежда задължение за Европейската комисия и държавите членки да „изграждат сигурни, интегрирани, оперативно съвместими и достъпни електронни митнически системи за обмен на данни, съдържащи се в митническите декларации и придружаващите ги документи и сертификати и на друга важна информация“. От това задължение произтича и основната цел на инициативата „Електронни митници“ на Европейската комисия – да се създаде нова електронна митническа среда в рамките на ЕС, която да осигури възможност електронното общуване в митническата област в ЕС (митници-бизнес/митници-митници) да стане обичайно и регулярно, а хартиеното общуване да бъде изключение. Новият Митнически кодекс на Съюза (Регламент (ЕО) № 952/2013 на Европейския парламент и на Съвета) осигурява правната рамка за изпълнението на основната цел на инициативата „Електронни митници“.

ПРИЛАГАНЕ НА ПРИНЦИПИТЕ НА „ИНТЕЛИГЕНТНИ ГРАНИЦИ“ НА ПРИСТАНИЩА ОТ СРЕДНА ГОЛЕМИНА

Диляна Генчева

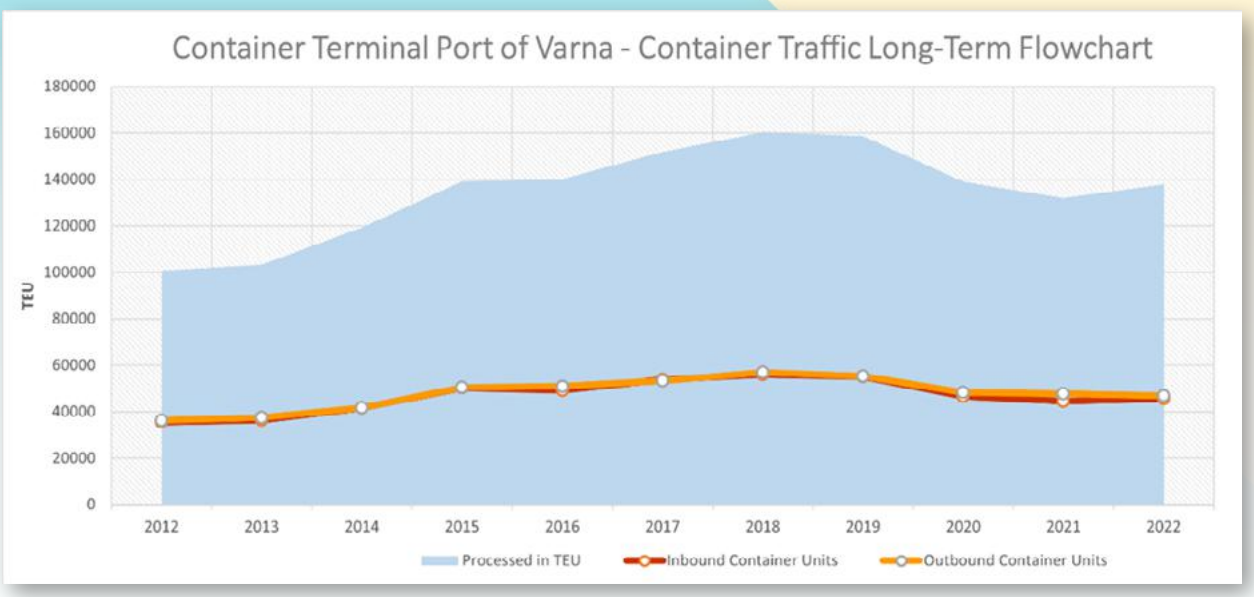
Диляна Генчева е държавен инспектор в ТД Митница Варна, отдел „Митническо разузнаване и разследване“, сектор „Разузнавателна информация и анализ на риска“. Статията „Прилагане на принципите на „Интелигентни граници“ на пристанища от средна големина“ е написана и публикувана на английски език в официалното издание на Световната митническа организация WCO Magazine (брой 3 от 2023 г.). Статията е по повод официално представяне на международното ръководство „Взаимодействие между митници и пристанища“, изработено съвместно от водещи експерти от Световната митническа организация (СМО), държави членки на СМО и Международната асоциация на пристанищата. Публикацията в WCO Magazine е предназначена за широк кръг от читатели и международната общност. В различните държави членки на СМО се прилагат различни практики за анализ на риска, получаване и обработване на информация, както и дигитални системи.

България, като пълноправна държава-членка на Европейския съюз (ЕС) от 1 януари 2007 г., е задължена да упражнява контрол на една от външните морски граници на ЕС, на тази с Черно море, при прилагане на митническата политика на ЕС. Броят на входящите и изходящите контейнерни единици, преминаващи през българското пристанище с най-голям морски трафик, пристанище Варна, нараства непрекъснато през последните 10 години (вижте фигура 1), въпреки че този трафик представлява незначителна част от стоките влизащи или напускащи Европейския съюз през морски граници. Повечето стоки, влизащи в България по море, се реализират за крайно потребление в страната или преминават транзитно към гранични на ЕС страни. Трансграничните движения към страни извън ЕС и претоварване на контейнери за други пристанища са изключение.

За да бъдат сигурни и устойчиви международните вериги за доставки трябва да разчитат на пристанища регулирани от строги законодателни политики, налагани независимо от размера на реализирания трафик на товари. В статията са обяснени модела за анализ на риска, прилаган на пристанищно митническо учреждение, различните дигитални платформи, които се използват, както и някои от предизвикателствата, с които трябва да се справят митническите служители на първа линия.

Контейнерен трафик на пристанище Варна

АНАЛИЗ НА РИСКА

Във всички страни от ЕС митническата администрация има законово задължение да извършва анализ на риска относно сигурността и безопасността на всички пристигащи товари, независимо от страната на последващо местоназначение в ЕС. За да направят това, към митническите информационни системи за анализ на риска са интегрирани общи критерии и стандарти за риск за сигурност и безопасност и общи приоритетни области за контрол, определени в Общата рамка за управление на риска на ЕС[1]. Рамката обхваща общи критерии и стандарти за риск за идентифициране на високорискови пратки преди тяхното пристигане или заминаване от юрисдикцията на България, което позволява експедитивно освобождаване, когато стоките се представят за митнически формалности. В модела за анализ на риска са предвидени също така критерии за финансов риск при деклариране на стоките за митнически режим.

Подходът за управление на риска, възприет от българските митници, е двустепенен процес, или двойно обезпечаващ сигурността процес. Целта е да се идентифицират в реално време товари и оператори в спектъра от установени практики за измами, да се оценят променящи се рискови тенденции и възникващи уязвимости.

За стоки, пристигащи или напускащи морските пристанища, корабните компании или техните местни представители имат задължението за всяка пратка и в определени срокове да подадат обобщени декларации за влизане и обобщени декларации за напускане през Българската система за контрол на вноса (наречена общо ICS) или Българската митническа информация Система за износ (наречена MISI, бел. авт. статията е преди въвеждане на МАСИ) – системите за контрол на вноса и системите за контрол на износа са ИТ системите, които се използват от митническите администрации в ЕС. Срокът за докладване на входяща пратка е 24 часа преди товаренето на стоките на кораба за контейнерни товари и 4 часа преди пристигането на кораб за насипни товари. Данните, предавани към националните интерфейси на ICS и MISI, се анализират електронно и резултатите от анализа на риска се предават на общата ИТ система на ЕС.

Митнически декларации се подават през българската митническа система за внос (наречена MISV), чрез която оценката на риска се извършва чрез алгоритмите на модула за анализ на риска (MAR). MAR адресира общите финансови рискове, като деклариране на занижени митнически стойности, неправилно тарифно класиране или измами с произхода на стоките. Освен това системата сигнализира за стоки с риск за несъответствие със стандартите за безопасност на продуктите, ограничителните или забранителни мерки, наложени от съответните контролни институции. MAR алгоритмите са изградени с помощта на установени рискови профили и сценарии. Те се разработват, актуализират и коригират постоянно на базата на получена информация за случаи на измами, нарушения или престъпления, обмен на рискова информация между държавите-членки чрез митническата система за управление на риска, управлявана на ниво ЕС. MAR позволява бързото създаване на нови рискови профили при възникване на необходимост. При обработката на декларация

1 https://taxation-customs.ec.europa.eu/measures-customs-risk-management-framework_en

митническите служители се алармират при активиране на рисков профил, заедно с описание на действията по контрол, които следва да бъдат предприети.

При втората степен на контрол се извършва анализ на риска, насочен към конкретни заплахи и специфични практики. Тази оценка на риска се извършва на базата на предварителна карго информация за товара, която се предоставя от корабните компании под формата на манифести или по изключение на товарителници преди пристигането или заминаването на кораба и преди извършване на процедурите за митническо освобождаване. Предварителната карго информация се анализира детайлно, за да се идентифицират несъвпадения между отделните елементи от данни, неясни описания, несъответствия или липса на данни. Всяка отделна част от данните се оценява спрямо цялата логика на веригата за доставки, започваща от източника на стоките до крайния получател. От анализаторите се очакват бързо да реагират на променящите се тенденции, да идентифицират неблагоприятни намерения и опити за заобикаляне на правила. Те също следва да обосноват своите решения за избор на контрол, инвазивен или неинвазивен контрол на съответния товар. При установяване на незаконни практики, информацията служи за последващо идентифициране на рискови пратки чрез задаване на рискови критерии и актуализиране на рисковите профили, като по този начин се прецизира и подсилва първостепенното ниво на автоматизирания анализ на риска.

Други държавни контролни институции (гранична полиция, приходна данъчна администрация, агенция за контрол на безопасността на храните и други служби съм МВР) също извършват собствен анализ на риска свързан с движението на товари, което оказва мултиплициращ ефект върху общия процес за анализ и третиране на риска и веригата за доставка. Тези институции получават обобщени декларации за въвеждане и предварителна карго информация директно от корабните компании. Предаването на данни към съответните органи за контрол следва да е в съответствие с ограниченията при споделянето на лични данни и чувствителна търговска информация, както и да отговаря на правомощията на органа за надзор и компетенциите му в определената област за контрол на веригата за доставки.

ДИГИТАЛНИ ПЛАТФОРМИ

Институциите в зоните за граничен контрол на пристанищата прилагат множество разпоредби, надзорни политики и административни процедури, а това неизбежно води до необходимостта от улесняване на взаимодействието и сътрудничеството между отделните заинтересовани страни, замесени в целия процес при движението на товари в морската търговия.

Българската морска единна среда за обмен на информация (NMSWe) е интегрирана през 2013 г. Тя трансформира целия механизъм на задълженията на корабните компании за докладване на предстоящи входни и изходни корабни контроли при спазване на международната Конвенцията за улесняване на международния морски трафик (Конвенция FAL[2]). Системата позволява електронно подаване на данни при пристигането и отплаването на кораби, лица и товари (съответно формуляри FAL), което се осъществява най-малко 24 часа преди посещение в пристанището. В NMSWe съответната информация се регистрира до всички институции за граничен контрол, които след това електронно препращат към корабните агенции своите одобрения или искания за изпълнение на допълнителни действия за получаване на одобрение за влизане в пристанищните съоръжения. Единната среда позволява бърз обмен на информация и съобщения между корабни оператори, доставчици на пристанищни услуги и всички институции за граничен контрол. На практика NMSWe представлява интегриран цифровия интерфейс на информационна система за управление на трафика на плавателни съдове (VTMIS), като улеснява мониторинга на кораби в българските пристанища и крайбрежни зони при тяхното въвеждане, извеждане или престой.

2 https://www.imo.org/en/OurWork/Facilitation/Pages/DeclarationsCertificates-default.aspx

NMSWe се очаква да бъде трансформиран при създаването на Европейска морска среда за обмен на информация (EMSWe)[3], което следва да се случи до 15 август 2025 г. EMSWe има за цел да намали административната тежест върху корабните оператори чрез хармонизиране на правилата за предоставяне на информацията, изисквана при посещения в пристанища, и по-специално като гарантира, че едни и същи набори от данни и по един и същи начин ще да бъдат докладвани до всяка NMSWe. Националните системи NMSWe следва да бъдат синхронизирани и хармонизирани за крайните потребители и декларатори на данни на равнище ЕС чрез използването на общ европейски интерфейс за обмен на информация в съответствие с изискванията на Съюза. Българските пристанищни власти и митническата администрация следва да поемат отговорността за интегрирането и управлението на електронната среда, както и за редовното и навременно актуализиране на софтуера в случаите, когато задължителните набори от данни за докладване се променят от Комисията. Предстои да бъдат изградени общи бази данни, като база данни за кораби, обща база данни за местонахождение (Common Location Database) и обща база данни за опасните вещества (Common Hazmat Database) с включени списъци на опасни и замърсяващи стоки, за които трябва да се получават нотификации. Пълна информация за корабите (включително данни за кораба, история, посещения в определено пристанище и регистрирани посещения на пристанища) ще може да се обменя между държавите-членки на ЕС в реално време.

Заслужава да се спомене още една система стартирана от българската Изпълнителна агенция „Морска администрация“ през февруари 2023 г. – системата за интегрираното българско морско наблюдение InBulMarS, която е разработена като част от Общата среда за споделяне на информация на ЕС (CISE) и има за цел да направи възможно споделянето на данни от морско наблюдение между различни ИКТ системи (Information and Communication Technologies) за получаване на цялостна морска картина. CISE работи чрез мрежа от възли в държавите-членки на ЕС като взема информация от различните съществуващи системи за морско наблюдение. С други думи, инфраструктурата е децентрализирана. Заинтересованите страни в CISE определят план за споделяне на информация въз основа на техните оперативни нужди – всяка страна решава каква информация може да сподели с другите и каква информация да получава от другите. Когато търси информация за плавателен съд, заинтересованата страна има опция да го включи в списъка на кораби от интерес (VOI) и да го сподели с останалите заинтересовани страни. Ако ползвател на интерфейса открие кораба, той ще има възможност автоматично да сподели информацията чрез CISE. Ако открие плавателен съд, който не предава позицията си с радарната си система, също ще може да докладва това, и в случай че трета заинтересована страна засече посочения кораб, ще може да направи снимки с видимото име и позивна, да провери дали е включен в списъка с VOI и да изпрати информацията през системата. InBulMarS обединява седем български агенции, които да получават и предават информация за кораби, намиращи се във водите под юрисдикция на ЕС и в морските гранични зони на държавите-членки. Българската митническа администрация участва в проекта от неговото начало през 2017 г. до внедряването на системата през февруари 2023 г. След това тя оттегли участието си в следващите фази и достъпът до InBulMarS е на практика затруднен поради вътрешни решения за киберсигурността.

И накрая, дългоочакваната система на пристанищна общност (PCS), която трябва да бъде пусната в експлоатация от Държавно предприятие „Пристанищна инфраструктура“ през януари 2024 г. Тя трябва да позволи бърз обмен на логистична и транспортна информация свързана с входящи и изходящи товари между пристанищните власти, контролните институции и участващите заинтересовани страни. Оперативно съвместим цифров интерфейс между ДППИ и митническата администрация следва да позволява интегрирането на пристанищните

3 Regulation (EU) 2019/1239 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 establishing a European Maritime Single Window environment (https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2019/1239/oj)

ИТ системи и митнически ИТ системи (като ICS, MISI, MISV и Transit) като по този начин да позволи предаването на извлечени набори от данни и изпращането, и комуникирането в реално време на съобщения по време на обработката на товара в пристанищните съоръжения и по време на митническите формалности.

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ПРИЗНАТИ СЛАБОСТИ

Като се има предвид комплексния характер на задълженията на митническите анализатори, те се сблъскват с поредица от проблеми. Някои са скицирани и обяснени накратко по-долу.

- Получаването на предварителна информация за товара остава ключово за ефективната оценка на риска. Качеството на тази информация, обаче, е свързано с договора за транспорт, сключен между превозвача и страните, участващи в доставката. Тези страни могат да бъдат доста отдалечени от производителя на стоките и крайните получатели и потребителите им. В действителност, често има много посредници включени в международната верига за доставки и това може да доведе до липса на прозрачност, което означава предаване на непълни и неоднозначни данни.
- В стратегията на ЕС за управление на риска е определен принципа „прецени предварително – контролирай, когато е необходимо“[4] – с други думи, ефективно справяне с рисковете, преди да се материализират, но и даване на възможност за безпрепятствено освобождаване на товари, обработвани от „доверени търговски вериги“ (търговски вериги на доставка, които предлагат видимост за митниците, от произхода на стоките до крайните потребители), придвижване на тези отговарящи на изискванията товари от и до надеждни търговци. Смисленият анализ на риска и вземането на решения се корелират със структурата и качеството на данните, предоставени от потребителите и исторически съхранявани в ИТ системите. Очаква се рационални, последователни и безпристрастни решения да идентифицират компрометирани пратки. Такива решения разчитат не само на предоставянето на качествени данни, но и на резултатите от контрол. Подходът към всеки инспектиран товар трябва да бъде предварително очакване и готовност за реагиране на опасности или незаконови практики, тъй като истинските намерения на вносителя могат да останат прикрити до края на контрола.
- Ефективните методи и практики за митнически контрол играят ключова роля. Обоснованият анализ на риска зависи от отчетените резултати, когато зададените цели отговарят на резултатите от интервенциите. Изложените на риск контроли или съмнителни намеси могат да променят докладваните данни и по този начин да обезсмислят стратегията за управление на риска. Това подчертава необходимостта от квалифицирани, компетентни и надеждни човешки ресурси на всички нива.
- Митническите служители работят чрез множество децентрализирани електронни системи, всяка от които се използва за конкретна митническа процедура – най-общо за въвеждане на стоки, извеждане на стоки или транзитно преминаване. Тези ИТ системи не са взаимно свързани и данните не кореспондират чрез обща база данни. Анализът на риска се усложнява, когато трябва да се вземат предвид няколко митнически процедури и системи, през които е преминала доставката, за да се съпоставят данните. В много случаи е невъзможно правилното проследяване на пратка от произхода до края, тъй като качеството на данните не е достатъчно добро. Тази ситуация може да бъде използвана от търговци с намерения да компрометират международната верига на доставки, което води до финансови загуби на собствени ресурси или застрашава здравето и сигурността хората, дивата природа и околната среда.

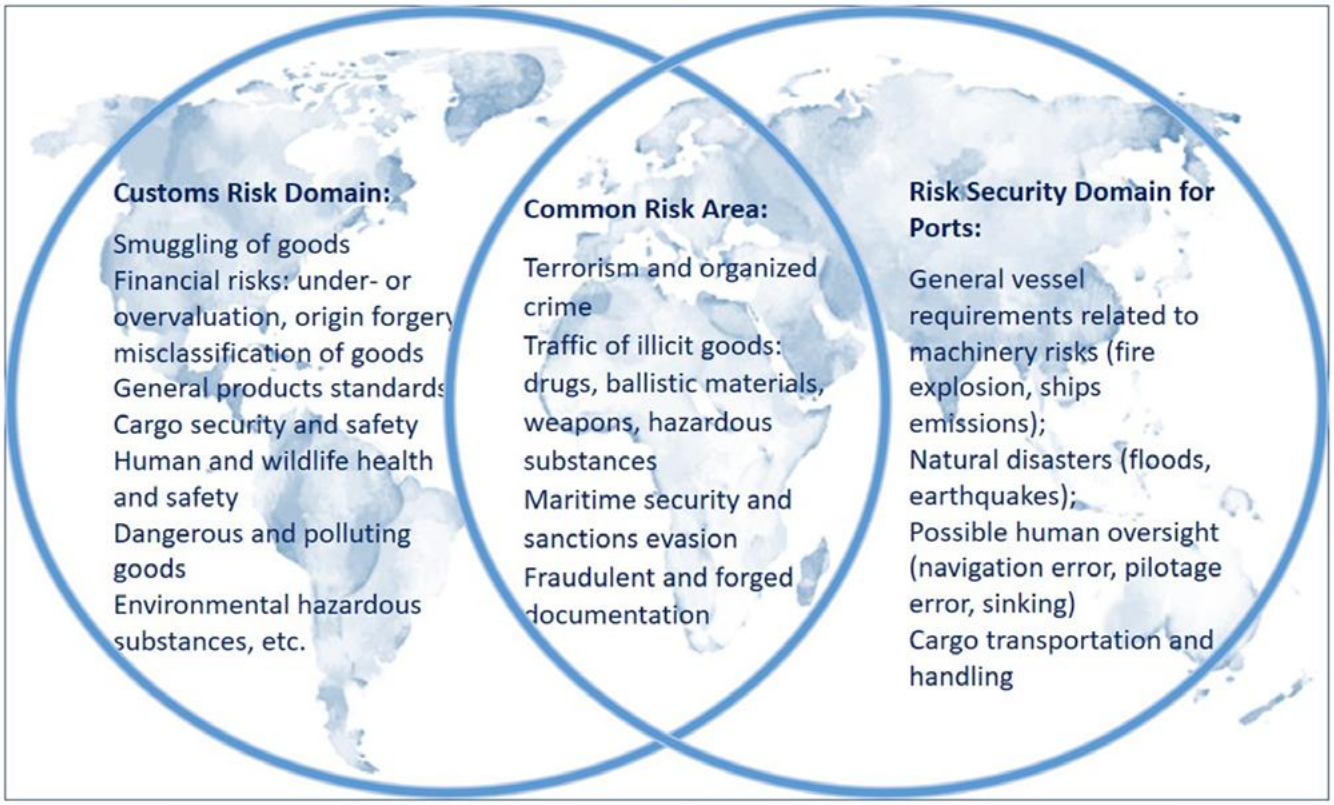
ПОГЛЕД НАПРЕД

С постепенното интегриране на оперативно съвместими ИТ системи могат да се ограничат опитите за заобикаляне проследяването на рискови пратки за митнически контрол или компрометиране на резултата от контрол. Това следователно ще е търсено решение за в бъдеще.

Сериозно въздействие ще окаже възможно най-широкото включване на търговците в програмата за оторизирани икономически оператори и тяхното свързване в доверени

4 Communication from the Commission to the European Parliament, the Council and the European Economic and Social Committee on the EU Strategy and Action Plan for customs risk management: Tackling risks, strengthening supply chain security and facilitating trade

The perspective of merging Customs AEOS and Port ISPS Code (ref. Customs and Port Authorities Cooperation Guidelines)

международни търговски вериги, или взаимно признаване на статуса ОИО при прилагане на споразуменията на ЕС, като по този начин тези икономически оператори се възползват от предимствата на взаимно признаване на резултата от контрол чрез обмена на информация между митническите администрации на различни държави. Подобна амбиция е изложена в Насоките за интегрирано управление на веригата за доставки на СМО[5].

Следва да се вземат предвид и използваните технологии интегрирани от пристанищните оператори, както и бъдещото приравняване на стандартите на програмите за сигурност на WCO SAFE FoS и критериите и условията за сигурност безопасност от ОИО с тези на IMO's ISPS Code – Международния кодекс за сигурност на кораби и пристанищни съоръжения (ISPS Code) (вижте фигура 2). Първо, това би позволило оптимално използване на ИТ ресурсите и създаване на взаимно-използваема електронна среда. Второ, взаимното признаване на двете програми за сигурност по отношение на изискванията и методологията за валидиране и мониторинг, би повишило взаимното доверие и би избегнало дублиране на административните процеси, което би било в полза на граничните контролиращи институции и пристанищните оператори.

И накрая, дигиталния преход е полезно решение за анализа на риска. В същото време може да се погледне в прилагането на нови модели, т. нар. „disruptive technologies", като „големи данни" (big data, бел. авт.: анализиране, систематично извличане на информация и най-общо работа с големи набори от данни) и машинно обучение.

Пълноценен и рационализиран модел за управление на риска, ефективно изпълнение на мерките за контрол и дигитализираната среда могат да доведат до реални „интелигентни граници". Каквато и да е развитието на пристанищната среда и обема на трафик на товари, всяка митническа администрация се нуждае от „интелигентни" входни гранични пунктове, ако иска да улесни търговията и едновременно да налага спазването на законовите правила.

5 https://www.wcoomd.org/-/media/wco/public/global/pdf/topics/facilitation/instruments-and-tools/tools/safe-package/guidelines-on-iscm.pdf?la=en&la=en

ВЪЗМОЖНОСТИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРИ ДИГИТАЛИЗАЦИЯ НА МИТНИЦИТЕ

Нейрин Ренизал, Богомила Кадиева, Валентин Младенов, Валентина Янева, Нели Дойнова и Рени Ивайлова, студенти в специалност „Стопански и финансов контрол“ и Магистърска програма „Валутен, митнически и данъчен контрол“ при Стопанска Академия „Д. А. Ценов“, гр. Свищов

Дигитализацията намира приложение във всяка една сфера на световното стопанство и се превръща в неизменна част при функционирането на икономиката и ежедневието като цяло. Първоначалното ѝ развитие в края на XX век се дължи преди всичко на иновациите в технологичния сектор и ако по това време ползването на дигитални решения е било лукс, то днес това е неоспорима необходимост. Глобални процеси като климатичните промени, оскъдните ресурси и затрудненият достъп до тях, здравната криза от 2020 г. и др. предопределят интензивния темп на нейното развитие, който има за основна цел намаляване на негативните им влияния. Внедряването на иновативни дигитални решения води до по-пълноценно използване на световните ресурси, опазване на околната среда чрез развитието на кръговата икономика, модернизиране на веригите за доставки, минимизиране на разходите и др.

Митниците са неизменна част от световната търговия и те играят все по-голяма роля за правилното прилагане на тези политики, що се отнася до движението на стоки през международните граници. Тяхното цифровизиране е все по-належащо, като в ЕС посредством дигитализацията на митническия контрол се цели постигането на баланс между облекчаване на митническите формалности за законния бизнес и упражняването на ефективен контрол с цел опазване финансовите и икономическите интереси на ЕС, защита на околната среда, бизнеса и гражданите на Съюза.

ДИГИТАЛИЗАЦИЯТА НА МИТНИЦИТЕ Е СЛОЖНА И МНОГОПЛАСТОВА ТРАНСФОРМАЦИЯ, КОЯТО ОТ ЕДНА СТРАНА ПРЕДОСТАВЯ МНОЖЕСТВО ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ОПТИМИЗИРАНЕ РАБОТАТА И СТРУКТУРАТА НА МИТНИЦИТЕ, НО СЪЩО ТАКА ИЗПРАВЯ АДМИНИСТРАЦИИТЕ ПРЕД МНОЖЕСТВО ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА В ПРОЦЕСА НА ЦИФРОВИЯ ПРЕХОД.

Дефинирането на ползите и възможните заплахи дава по-ясна представа за значението на дигитализацията на митниците. Без да претендираме за изчерпателност и като отчитаме факта, че отделните процеси по дигитализация са в различен етап от своята разработка, внедряване и функциониране, то основните възможности и предизвикателства пред митниците могат да бъдат обобщени както следва:

ЕЛЕКТРОННА ОБРАБОТКА НА ДАННИ И РАБОТА В БЕЗХАРТИЕНА СРЕДА

С влизането в сила на Регламент (ЕС) № 952 на Европейския парламент и на Съвета за създаване на Митническия кодекс на Съюза (МКС) се приема комуникацията между митническите органи и икономическите оператори (ИО) да се извършва по електронен път. Това означава, че не само митническите декларации се подават, обработват и приключват с помощта на митническите информационни системи, но и цялостната комуникация при искане за разрешаване на специален режим например, се извършва също по електронен път. Този индиректен начин на „общуване“ с митническите органи не предполага личен контакт, като това от своя страна свежда до минимум възможностите за проява на субективизъм и корупционни практики. От друга страна разработването на функционални информационни системи е сериозно предизвикателство за митниците, тъй като са необходими много време и значителен финансов ресурс, което води до тяхното поетапно внедряване.

Работата с електронни документи е регламентирана с Решение №70/2008/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно безхартиената среда в митниците и търговията. Цялостното изпълнение на това решение дава възможност за значителни улеснения на бизнеса при взаимодействието му с митническите органи, тъй като води до спестяване на време, на ресурси и минимизира възможността от загубата на важна информация или от умишленото манипулиране на данните в документ, издаден на хартия. Към момента този процес още не е финализиран, макар че е отбелязан значителен напредък в това отношение. Въпреки това все още редица митнически документи се издават и обработват само в хартиен вариант, например сертификата за движение на стоките EUR.1. Други документи като Карнета TIR например се използват както в електронен формат, така и на хартия. На практика процесът за въвеждане на изцяло безхартиена среда в търговията е много сложен процес, който в значителна степен е дигитализиран от страна на митниците, но са необходими усилия и от останалите участващи страни като икономическите оператори и другите държавни органи, които имат отношение към вноса и износа на някои видове стоки.

АВТОМАТИЗИРАНЕ НА ПРОЦЕСИТЕ ПРИ ВНОС, ИЗНОС И ТРАНЗИТ НА СТОКИ

Комуникацията в електронна среда и използването на електронни документи са само един етап от цялостната дигитализация на митниците. След подаване на митническата декларация по електронен път, тя трябва да бъде обработена от митнически служител, за да се задейства деклариранията митнически режим. Това включва извършване на задължителни документални проверки и валидиране, чрез които се установява съответствие на операцията с приложимите митническите формалности. С навлизането на новите версии на европейските и националните митнически системи за внос, износ и транзит на стоки, тези проверки стават все по-автоматизирани. При установяване на несъответствие системите уведомяват декларатора автоматично, а намесата на митнически служител е необходима при идентифициран по-висок риск за пратката. Автоматизацията на процесите дава възможности за по-бързо обработване на декларациите и задействане на режимите, минимизиране на грешките, които се допускат при попълване на декларациите, освобождаване на митническите служители от рутинни задължения и насочване на усилията им към дейности, които изискват задължителна човешка намеса. Автоматизирането на процесите в митниците безспорно се свързва и с риска от намаляване числеността на служителите в митническите администрации поради изместването на човешкия фактор от „умни“ компютърни системи.

АВТОМАТИЧЕН ОБМЕН НА ДАННИ

Навременният обмен на данни е от изключително значение не само за националните митнически администрации на страните членки, но и за DG TAXUD към Европейската комисия (ЕК), която отговаря за правилното функциониране на Митническия съюз. Митническата територия на ЕС е съставена от териториите на страните членки и на практика често стоки се въвеждат в или извеждат от една страна членка, докато митническата декларация се задейства в друга. Поради това от особена важност е информацията да се предава своевременно, да е вярна и пълна. Тази потребност се осигурява от организирания автоматичен обмен на данни в реално време между отделните европейски митници, който наред с всичко останало минимизира случаите на забавяне на информация или нейна загуба. Обменът на информация помага също така европейските митнически органи да работят в по-тясна връзка помежду си, да обменят опит и добри практики, както и да предприемат съвместни контролни действия при международни операции за предо-

тватяване на измами, контрабанда на стоки, трафик на наркотични вещества и др.

Основно предизвикателство тук се явява свързаността на отделните митнически информационни системи на държавите членки и осигуряване на нейната непрекъсваемост. На практика митниците трябва да следват еднакви бизнес модели, въпреки съществуващите разлики в използваната от тях архитектура, интерфейс и функционалности на собствените им системи.

ОБРАБОТКА, АНАЛИЗ И СЪХРАНЕНИЕ НА ДАННИ

Всеки ден в ЕС се обработва значително количество митнически декларации за внос, износ или транзит на стоки. Това означава, че Съюзът борави с огромно количество информация, която трябва да бъде обработена и анализирана прецизно с цел осъществяване на ефективен митнически контрол. Добър пример за това е анализът на риска, който се извършва преди въвеждането / извеждането на стоки от митническата територия на Съюза и въз основа на получените резултати от него могат се предприемат допълнителни контролни действия за пратки, които носят по-висок риск от нередности. В това отношение дигитализацията в митническия контрол предоставя големи възможности за събиране, обработка и съхранение на редица данни за извършването на адекватен анализ на риска. Благодарение на дигитализацията на митниците днес е възможно стоковият поток да се обработва бързо и същевременно да се извършва ефективен контрол и осигуряване на защита и безопасност на европейските граждани, на стопанската дейност и на околната среда, както и да бъдат защитени финансовите интереси на ЕС и страните членки. Обработката на „големи данни“ дава възможност за извършване на задълбочени анализи по редица показатели, които могат да са в помощ за изграждане на бъдещите стратегии за развитието на европейските митници.

Най-голямото предизвикателство при събирането и работата с голямо количество данни е допускането на неоторизиран достъп, който може да доведе до тяхното умишлено манипулиране или кражба. Ето защо държавите членки и DG TAXUD не трябва да пестят средства за внедряване на адекватни мерки срещу кибер атаки. В същото време е важно и осигуряването на „вътрешната сигурност“ на данните с цел предотвратяване на неоторизирани действия от страна на самите митнически служители.

ВНЕДРЯВАНЕ НА ИНОВАТИВНИ ДИГИТАЛНИ РЕШЕНИЯ КАТО ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ, ИНТЕРНЕТ НА НЕЩАТА, БЛОКЧЕЙН И ДР.

Имплементирането на съвременни дигитални решения като изкуствен интелект (AI), интернет на нещата (IoT) и блокчейн технологиите могат да изведат дигитализацията на митническия контрол на едно ново, по-високо ниво. Така например във функционалността на митническата система за вноса (ICS2, фаза 2) използването на AI е факт, но реалните резултати от действието му ще бъдат видими на един по-късен етап (системата се самообучава). От своя страна IoT може да предостави големи ползи за проследяване в реално време на транзитните товари и по този начин превантивно да се предотвратяват злоупотреби и контрабанда. Блокчейн технологията пък би могла да предостави възможността за цялостна проследимост на промяна на данните в митническите информационни системи или в складовите и счетоводните програми на Одобрените икономически оператори (ОИО) с цел предотвратяване на преднамерено манипулиране на значима информация. Тези иновативни дигитални решения носят голям потенциал от възможности за развитие на дигитализацията в митническия контрол, но предварително следва да се оценят и всички рискове и предизвикателства, които би могло да доведе използването им.

Дигитализацията на европейските митниците е нелек процес, който изисква синхронизация на действията в тази посока от всички страни членки и ЕК и бъдещото му развитие е свързано с влагането на големи усилия и финансови ресурси. В същото време постигането на заложени в МКС основни цели пред митниците за облекчаване на формалностите за легалния бизнес и осъществяване на ефективен митнически контрол с цел защита на гражданите, икономиката и околната среда, не биха били възможни без извеждане на дигиталната трансформация на преден план и намиране на ефективни и ефикасни решения за справяне с всички предизвикателства.

НАШИТЕ ГЛАВНИ ГЕРОИ – МИТНИЧЕСКИТЕ КУЧЕТА

ПРАЗНИКЪТ

Тази година на деня на Светите равноапостоли Константин и Елена – 21 май в Школата за обучение на митнически кучето в гр. Балчик се празнуваше. Поводът – 20-та годишнина от създаването на училището, в което за митническа служба са подготвени над 100 детекторни кучета за разкриване на наркотични вещества, тютюневи изделия и банкноти във вътрешността и по границите на страната. Всъщност точният юбилей беше през зимата, половин година по-рано, но учредителите на школата решиха празничното честване да бъде напролет, под слънчевите лъчи на раззеленилата се земя, с впечатляващи демонстрации на умения от екипите митнически кучета и техните водачи.

Школата за митнически кучета в гр.Балчик е създадена с помощта на Програма ФАР и методическата подкрепа на Германската митническа администрация. Официалното ѝ откриване се състои на 08 декември 2003 г., а учредителите, които са преподаватели и до днес – Николай Давидков и Кирил Костов са обучавани на най-добрите методологични практики в школите за митнически кучета в Германия и Чехия.

На празника бяха поканени учениците от Клуба за превенции на рисково поведение при 4-та Езикова гимназия „Фредерик Жолио Кюри“ гр. Варна, които се впечатлиха от уменията на четириногите митнически служители. Пред тях беше представена демонстрация на екипи митнически кучета и техните водачи. Екипите

показаха нагледно как се претърсват превозни средства и пратки, за да открият наркотици и други забранени субстанции.

В демонстрацията се включи и новопостъпилият инструктор Христина Максимова. Специални благодарности заслужи и колегата от Свищов Евгени Димитров с неговото лично куче Бруно, които направиха демонстрацията по-динамична и атрактивна с представеното послушание и задържане на „конрабандист".

Събитието беше уважено и от ръководството на Митница Варна, както и от колегите от Централно митническо управление Екатерина Кирякова и Цонко Димитров.

КУЧЕШКИТЕ СЕТИВА

Обонянието е най-развитото сетиво при кучетата. Ние, хората, се ориентираме и изследваме света със своето зрение, а кучето – с своя нос. Нашият нос съдържа около 5 милиона обонятелни рецептора, а кучешкият в зависимост от породата до 300 милиона. Частта от кучешкия мозък, която обработва обонятелната информация, е 40 пъти по-голяма от тази в човешкия мозък. Именно това е изключителното преимущество на митническото куче – благодарение на четириногия митнически служител един автомобил може да бъде проверен за наркотични вещества за броени минути.

РАБОТАТА

Някои хора смятат, че митническите кучета са наркомани и че именно поради наркотичната си зависимостта те намират забранените субстанции. Това изобщо не отговаря на истината. Преди години методиката на обучение е била митническото куче да си играе с играчка, която носи миризмата на наркотик. Така по време на работа кучето просто е играело, издирвайки своята играчка.

Съвременните методи променят начина на заучаване – кучето се научава да разпознава миризмите, да свърже играчката с миризмата, която търсим и когато открие специфичната миризма, то получава като награда или като „заплата" своята играчка.

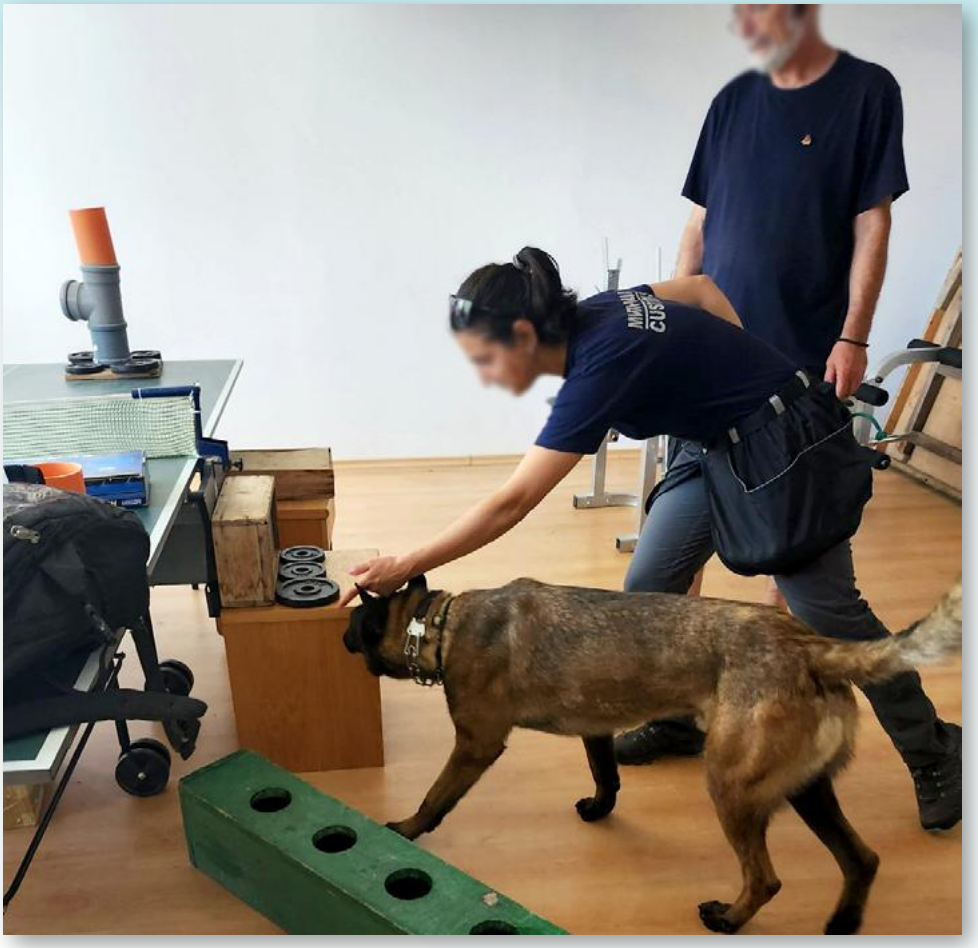

ОБУЧЕНИЕТО

Обучението на митническите кучета е разделено на два етапа – основен и квалификационен. В рамките на основния курс от шест седмици се изгражда силната връзка между кучето и водача, които от този момент нататък са неразделно цяло. През този основен курс обучението на кучето е свързано с разпознаването на т.нар. меки наркотици – канабис продуктите, хашиша и марихуаната, които са характерни с по-силната си миризма. Вече по време на квалификационния курс от четири седмици кучето се учи да различава и останалите наркотици – кокаин, хероин, опиум, амфетамини, екстази и т.нат. След завършване на квалификационния курс носът на нашето митническо куче има „база данни“ с всички тези (гореупоменатите) миризми на наркотици и то е готово за работа на терен. Но и ежегодно е необходимо екипите водач и неговото митническо куче да преминават и през двуседмичен преподготвителен курс за поддържане да добрата им работна кондиция.

Кучетата могат да бъдат обучавани и за откриване на тютюневи изделия и пари. Питаме се на какво всъщност миришат парите. За съжаление, кучетата не могат да ни отговорят, но те знаят как да ги открият. Обучението на такива митнически кучета се осъществява чрез научаването им да разпознават чистата миризма на нови банкноти – на хартията, мастилото, нишките за сигурност. Разбира се, използваните пари имат и много други наложени миризми, но, когато нашето митническо куче разпознава първоначалната им миризма, то няма да се обърка при откриване на съкровището. За обучение на кучета за откриване на еврови банкноти, водач на куче от Франция преди време, след обмяна на опит на МП Капитан Андреево е предоставила на нашата Школа нови хартиени образци (неистински, а специално изготвени за обучение на кучета – от същата хартия и със същото мастило, макар и с нарисувани цветенца!). Школата разполага и с употребявани, нарязани левови банкноти, предоставени от БНБ.

ЕКИПЪТ

Безсмислено е да питаме разделят ли се някога водач и куче, отговорът е не – те са неразделни в работата и в живота. Водачите също трябва да отговарят на определени условия, затова за честта да са в екип със своите четириноги партньори те трябва да бъдат одобрени с интервю. Водачите имат привилегията да изберат име на своето куче, освен ако то вече не е дошло с името си. Добрите световни практики са служебните кучета да живеят в дома на водача. Екипите живеят заедно и, дори след пенсионирането, продължават живота си като семейство в домашни условия.

НЕОБХОДИМИТЕ КАЧЕСТВА

Допреди 10-15 години практиката при избор на работещи кучета в митниците или в полицията е била да се избират само мъжки екземпляри. Но безспорните качества на женските екземпляри промениха тази проява на дискриминация. Дори може да се каже, че напоследък изборът на женски кучета преобладава – те са по-концентрирани и „захапят“ ли задачата – не се разсейват.

При подбора на митническо куче в Школата в гр. Балчик се търсят работните му качества, а те могат да се намерят в различни породи. Сега най-много са белгийските овчарки, лабрадорите, голдън ретривърите, кокер шпаньолите, но едно от най-добрите кучета е микс между малиноа и немска овчарка, така че преподавателите не са фокусирани върху чистата порода, а върху добрите им качества. А какви са те? Кучето трябва да е игриво, със силно изявен ловен инстинкт, да не е своенравно, но да бъде самостоятелно и да взима решения при трудни ситуации.

През годините Агенция „Митници“ се е снабдявала с кучета от различни развъдчици, но едни от най-добрите митнически кучета идват от фондация „Очи на четири лапи“. Фондацията, която подготвя кучета в помощ на незрящи хора, има прекрасна програма за социализацията им до едногодишна възраст и тези от тях, които са по-буйни, стават чудесни детекторни кучета митничари. Именно от фондация „Очи на четири лапи“ бяха закупени от Британиш Американ Табако и впоследствие дарени на Агенция „Митници“ повечето от кучетата за откриване на тютюневи изделия.

ТРУДОВИТЕ ОТНОШЕНИЯ

Като не забравяме, че митническите кучета са истински митнически служители, то обучението, прехраната и доброто физическо и здравословно състояние са до много голяма степен задължение и отговорност на Агенция „Митници“. Агенцията осигурява високия клас храни, профилактичните прегледи и, ако е необходимо – тяхното лечение, с които те да бъдат поддържани в най-добра форма. Специалният им дневен режим е съобразен и със смените им на работа – митническите кучета работят и нощна смяна със своите водачи. След пенсионирането им до техния край, агенцията продължава тяхната издръжка, така както и докато са били активно работещи.

ТРУДОВИЯТ СТАЖ

Според световната практика, ако са здрави и работоспособни, митническите кучета работят до 8-та им година, но българските митнически кучета работят и по-дълго. Особено ако са в добра форма, те могат да работят и до 10-11-годишна възраст. Прави впечатление, че по-дребните породи са по-работоспособни, докато по-едрите – немските овчарки и голдън ретривърите след 10-та им годишнина видимо влизат в „третата възраст“ и се налага пенсионирането им.

ПО-ГОЛЕМИТЕ ЗАЛАВЯНИЯ С ПОМОЩТА НА МИТНИЧЕСКИ КУЧЕТА

Първият емблематичен случай е от 2006 година, когато водачът Христо Бурназов с митническото куче Бък откриват 180 кг амфетамин в автобус на Митнически пункт Малко Търново. Същият екип на 18.12.2008 г. „надушва“ 375 кг хероин в три влекача с полуремаркета на Фериботa Поти – Бургас.

През лятото на 2008 година водач Антон Дончев и митническото куче Барби пък хващат близо 78 кг хероин на Митнически пункт Дунав мост.

Водачът Йордан Йотов с митническо куче Балкан залавят 25 кг хероин на Митнически пункт Ферибот Видин.

Интересен е случаят с екип Стефан Стефанов и митническото куче Джесика, което открива 10 кг хероин в сак, оставен на трасето на Митнически пункт Капитан Андреево – в този случай наркотрафикантът е осъден, след като съдът признава като доказателство реакцията на кучето на остатъчната миризма от сака по леглото в кабината на камиона.

Миналата година екипът Филип Тодоров и митническо куче Крум откриват на Митнически пункт Капитан Андреево 6 кг. хашиш и 0,5 кг. кокаин, укрити във вратите на автомобил, управляван от холандски гражданин вече регистриран за притежание на наркотици.

Многократно през годините водач Петър Милев и митническо куче Епси, дарено ни от албанската полиция със съдействието на ДЕА и Американската армия, е откривало различни количества марихуана, хашиш и канабис в пътници и пратки по пощата на Митница Аерогара София. Епси е пасивно индикиращо куче – с такива кучета имаме право да проверяваме както багажа, така и самите пътници. През 2015 година те установяват 2 кг пико (метамфетамин) в бутилка.

Хиляди късове цигари, укрити в сандъци и кухини зад шофьорската седалка на автомобили, са открити от екип от Йордан Йотов и митническо куче Джейк на Митнически пункт Дунав мост 2 – Видин. В пода, багажника и под задните седалки на автомобили надушва тютюневите изделия и митническото куче Изи с водач Витан Тодоров.

Митническите кучета Жерард и Жокер с водачи Петър Николов и Красимир Кехайов са основните действащи лица при откриването на близо 72 000 къса цигари при съвместна акция с полицията в подземен гараж с метални врати. Без Жерард щяха да са невъзможни за откриване и почти 5000 къса цигари без бандерол, укрити в шасито на вагон на товарен влак – водачът пълзи почти 10 метра, за да достигне укритието, показано от митническото куче, където цигарите са намерени едва след опипване с цяла ръка на нишата.

Подбрахме по-интересните случаи на залавяния с участие на четириногите ни колеги, като стриктно съблюдавахме те да са документално описани – това е за по-скептичните! И като последно:

НАГРАДИТЕ

Възпитаниците на Школата в гр.Балчик се представят достойно и на международни състезания – те вземат призови места там. През 2015 година водачът Петър Николов и кучето Жерард грабнаха среброто в дисциплината за търсене на тютюн и тютюневи изделия в Молдова, а като номер 1 в категорията „детекторни кучета за откриване на наркотични вещества“ заслужено беше посочено кучето Рови с водач Иво Стойнев на III Международно състезание на киноложки отбори в Украйна през 2017 г. Наши митнически кучета са участвали и на европейски първенства в Чехия, Латвия и Австрия.

При подготовката на този материал разчитахме на информацията и помощта на Николай Давидков, който е учредител и преподавател в Школата за обучение на митнически кучета в гр. Балчик, за чието съдействие благодарим!

По статията работи Сашка Виденова

МИТНИЧЕСКА хроника

Брой 1/2024 г.